

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
ФАКУЛЬТЕТ ЦИВІЛЬНОЇ ТА ГОСПОДАРСЬКОЇ ЮСТИЦІЇ
КАФЕДРА ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА

**ОДЕСЬКІ ГРУДНЕВІ ЦИВІЛІСТИЧНІ ЧИТАНЯ:
ПРИВАТНЕ ПРАВО, ЯК КОНЦЕПТ
В УМОВАХ ВІЙНИ:
ЛЮДСЬКИЙ ВИМІР**

МАТЕРІАЛИ
Всеукраїнської наукової конференції

*Одеса,
12 грудня 2024 року*

Одеса
Фенікс
2024

За загальною редакцією

доктора юридичних наук, професора *Є. Харитонов*,
докторки юридичних наук, професорки *І. Давидової*

Упорядники-укладачі:

Давидова Ірина – д.ю.н., професорка кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія», професорка;

Ткаченко Катерина – лаборантка кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія».

Члени оргкомітету Всеукраїнської наукової конференції:

Андронов Ігор – д.ю.н., професор кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу НУ «Одеська юридична академія», професор;

Подцерковний Олег – д.ю.н., зав. кафедри господарського права та процесу НУ «Одеська юридична академія», професор;

Харитонов Олена – д.ю.н., зав. кафедри права інтелектуальної власності та патентної юстиції НУ «Одеська юридична академія», професорка;

Харитонов Тетяна – д.ю.н., зав. кафедри аграрного, земельного та екологічного права НУ «Одеська юридична академія», професорка;

Мінченко Райса – д.ю.н., професорка кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», професорка;

Бабич Ірина – к.ю.н., доцентка кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», доцентка;

Берназ-Лукавецька Олена – к.ю.н., доцентка кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», доцентка;

Матійко Микола – к.ю.н., доцент кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», доцент;

Орзіх Юрій – к.ю.н., доцент кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», доцент;

Шамота Олександр – асистент кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія»;

Ткаченко Катерина – лаборантка кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія».

О-41 Одеські грудневі цивілістичні читання: приватне право, як концепт в умовах війни: людський вимір : матеріали Всеукр. наук. конф. (Одеса, 12 груд. 2024 р.) [Електронне видання] / за заг. ред.: д.ю.н., проф. Є. Харитонов, д.ю.н., проф. І. Давидової ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2025. – 318 с. – Режим доступу:
ISBN 978-617-8430-40-5

Збірник містить матеріали доповідей з теоретичних, історичних і методологічних проблем цивільного права та процесу, господарського права і процесу, аграрного, земельного, екологічного та природоресурсового права та інших галузей приватного права, які були оприлюднені на Всеукраїнській науковій конференції 12 грудня 2024 р. в Національному університеті «Одеська юридична академія».

Збірник спрямований на ознайомлення юридичної громадськості з дослідженням науковців у сфері цивілістики і може бути корисний як у навчальному процесі, так і в науковій діяльності.

УДК 347.1 : 341.9“364” (477)

Матеріали видано за авторською редакцією.

Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники Всеукраїнської наукової конференції, їхні наукові керівники, рецензенти та структурні підрозділи вищих навчальних закладів і установ, які рекомендували ці матеріали до друку.

<i>Бугасівська Єлизавета Євгенівна, Зелінченко Анастасія Олегівна</i> ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЕЛЕКТРОННОЇ РЕЄСТРАЦІЇ ШЛЮБУ В УКРАЇНІ.	140
<i>Голуб Анастасія Сергіївна,</i> ОКРЕМІ АСПЕКТИ РЕГУЛЮВАННЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ НА МАШИНОМІСЦЕ (ПАРКОМІСЦЕ) ЗА ЦИВІЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ	144
<i>Гринько Андрій Русланович,</i> ПРАВО ПАЦІЄНТА НА ІНФОРМАЦІЮ ПРО СТАН СВОГО ЗДОРОВ'Я ТА ЇЇ ТАЄМНИЦЮ	147
<i>Гриценко Давид Сергійович</i> ПРОБЛЕМИ ПРАВА ВЛАСНОСТІ НА ЦИФРОВІ АКТИВИ В УКРАЇНІ	151
<i>Грушко Влада Олегівна</i> НЕДОТОРКАННІСТЬ ПРИВАТНОГО ЖИТТЯ В ІНТЕРНЕТІ.	155
<i>Даїдаміров Тімур Новруз огли,</i> УПРАВЛІННЯ ЦИФРОВИМ МАЙНОМ ПІСЛЯ СМЕРТІ ОСОБИ	159
<i>Джабраїлова Вікторія Володимирівна</i> ПІДСТАВИ ТА ПОРЯДОК ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ МІЖНАРОДНИХ КОМЕРЦІЙНИХ АРБІТРАЖІВ В УКРАЇНІ	162
<i>Дмитрук Дар'я Олександрівна,</i> СПАДКУВАННЯ У РИМСЬКОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ.	166
<i>Доможирська Наталя Олегівна,</i> РОЛЬ ГЕНДЕРНИХ СТЕРЕОТИПІВ У СІМЕЙНИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ. ПРИНЦИП ГЕНДЕРНОЇРІВНОСТІ: ПОДОЛАННЯ ДИСКРИМІНАЦІЇ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РІВНОПРАВНОСТІ ЖІНОК І ЧОЛОВІКІВ	170
<i>Драганова Дарія Сергіївна,</i> СПАДКУВАННЯ АКАУНТІВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ.	173
<i>Жулавська Еліна Костянтинівна,</i> СУРОГАТНЕ МАТЕРИНСТВО	176
<i>Заборська Ксенія Андріївна,</i> ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ПРИНЦИПУ ДОБРОСОВІСНОСТІ В ПРОЦЕДУРІ БАНКРУТСТВА ФІЗИЧНИХ ОСІБ ЗА ЦИВІЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ	180
<i>Колесниченко Анна Андріївна,</i> СПАДКУВАННЯ МАЙНА ІНОЗЕМНИМИ ГРОМАДЯНАМИ В УКРАЇНІ.	183
<i>Комаровська Еріка Едуардівна,</i> УСИНОВЛЕННЯ В УКРАЇНІ, ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	186
<i>Короткевич Іван Андрійович,</i> ПРОБЛЕМИ СПАДКУВАННЯ ЦИФРОВОГО МАЙНА	188

Заборська Ксенія Андріївна,

*Студентка I курсу факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»*

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Матійко М. В.

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ПРИНЦИПУ ДОБРОСОВІСНОСТІ В ПРОЦЕДУРІ БАНКРУТСТВА ФІЗИЧНИХ ОСІБ ЗА ЦИВІЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

Банкрутство фізичних осіб в Україні є відносно новим інститутом, який потребує детального аналізу та вдосконалення. Процедура банкрутства фізичних осіб є складним та багатограним процесом, що має значний вплив на всі сторони, які беруть у ньому участь. Добросовісність боржника є ключовим елементом, що забезпечує справедливість та ефективність цього процесу. Проте в українській правовій системі існують численні невирішені питання щодо визначення та забезпечення добросовісної поведінки боржників.

Головною проблемою є недостатня чіткість у законодавчому визначенні добросовісності боржника та відсутність ефективних механізмів контролю і покарання за недобросовісну поведінку. Це створює правову невизначеність і може призводити до зловживань з боку боржників та несправедливих рішень у відношенні кредиторів. Крім того, морально-психологічний аспект банкрутства фізичної особи є ще однією значущою проблемою. Психологічний стан боржника та втрата репутації суттєво впливають на його здатність діяти добросовісно. Виникає конфлікт між необхідністю захисту прав і свобод боржника як громадянина та захисту прав і інтересів кредиторів, що ускладнює прийняття справедливих рішень у процедурах банкрутства.

Система врегулювання проблем заборгованості громадян – фізичних осіб, не зайнятих у підприємстві, в усьому світі спрямована на забезпечення надання допомоги чесним, але невдалим боржникам шляхом передусім реструктуризації їх боргів, а в разі неможливості у майбутньому погасити борги. Від відновлення платоспроможності боржника вииграє не тільки ця особа, а й держава, оскільки фізична особа, звільняючись від боргів, повертається до активної соціальної діяльності, покращуються сімейні відносини, людина зберігає

здоров'я, а відтак, трудовий потенціал, загалом повертається до активної соціальної діяльності. Держава таким чином повертає ще одну економічну одиницю до активного способу життя і, нарешті, платника податків.

На думку Лихопьока Дениса Павловича(адвоката, арбітражного керуючого) : «Судова статистика не відбиває реальну кількість боржників у скрутному становищі, яким допомогла би процедура банкрутства. Проте ця процедура не є відомою та поширеною серед українців, й на те є кілька причин: це дорого, складно та незрозуміло без допомоги адвоката, на якого в боржника вже просто може не стати коштів. Крім того, кредитори та фінансові установи не вельми охоче подають свої вимоги у такі судові справи, сподіваючись стягнути борг після відновлення платоспроможності людини та зекономити на судових витратах, або навпаки, намагаються торпедувати процедуру, дискредитуючи боржника. З іншого боку, громадянам теж необхідно усвідомити, що ця процедура не про списання боргів, а про спробу знайти згоду з кредиторами за допомогою судової процедури та арбітражного керуючого».[3] Нажаль поки багато людей помилково вважають, що банкрутство – це спосіб повністю списати всі борги. Насправді, це процедура, яка дозволяє знайти компроміс між боржником і кредиторами.

В жовтні 2024 року відбувся круглий стіл на тему «Особливості провадження у справах про неплатоспроможність фізичних осіб» , за матеріалами якого було надане чітке розуміння та розмежування ПРИНЦИПУ ДОБРОСОВІСНОСТІ «добра совість» (bona fides) . [2]

В матеріалах зазначалось , що для кращого сприйняття принципу добросовісності варто з'ясувати об'єкт та суб'єкт розуміння .

«Об'єктивне розуміння:

добросовісність є об'єктивним мірилом, тобто ідеальними бажаними правовідносинами;

добросовісність представляється у формі вимог, що висуваються, зокрема, нормами права до поведінки учасників правовідносин;

Суб'єктивне розуміння:

добросовісність втілюється у вірності наданим обіцянкам і прагненні сумлінно виконати суб'єктивні обов'язки;

як характеристика дій учасника цивільних відносин, який здійснює належні йому права з урахуванням наявних меж та обмежень, не порушує прав інших учасників цивільних відносин, вчиняє дії,

спрямовані на мінімізацію негативних наслідків своєї поведінки, тощо;»

При цьому добросовісність у справах про неплатоспроможність фізичних осіб було виділено, що :

«Процесуально-правова добросовісність – належне виконання боржником процесуальних обов’язків, а також відмова від здійснення процесуальних прав у спосіб, що може нашкодити іншим учасникам конкурсного процесу.

Матеріально-правова добросовісність – належне виконання боржником обов’язків стосовно свого майна, а також відмова від здійснення суб’єктивних прав стосовно нього у спосіб, що може нашкодити іншим учасникам конкурсного процесу»[2]

Отже уявімо портрет фізичної особи-боржника, який ініціює щодо себе відкриття провадження у справі про неплатоспроможність. Це позичальник-боржник з вищою освітою та середнім рівнем доходу, має банківський валютний кредит із простроченням повернення боргу, який у кілька разів перевищує розмір застави. Інших ліквідних активів, таких як земельна ділянка, квартира, гараж, автомобіль, дача, у позичальника немає.

Водночас позичальник-боржник може мати інші (небанківські) борги. Щодо позичальника-боржника відкрите виконавче провадження, виданий виконавчий документ, кредитор (банк) надалі нараховує відсотки. Судовий спір з банком стосовно незаконності його вимог немає судової перспективи. Враховуючи всі особливості, за таких обставин позичальник-боржник може звернутися до господарського суду із заявою про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність.

Згідно Цивільного Кодексу України загальними засадами законодавства є справедливість, добросовісність та розумність, які надають чіткі норми, при яких суд зможе задовільнити потреби у реструктуризації боргів боржника. На сам перед правовий вимір, законодавство та судова практика вимагає від боржника чесно декларувати свій фінансовий стан, що є основою для вирішення судом питань щодо банкрутства.

Якщо ж все таки громадянин бажає порушити принцип добросовісності, зокрема «недобросовісний» боржник, вагомою пропозицією є внести до законодавства санкції за намагання ввести в оману як суд, так і кредиторів щодо своєї неплатоспроможності і дійсного стану справ.

До прикладу можливе застосування до таких осіб категорії «сумнівна ділова репутація» з внесенням відповідного запису до ЄДРПОУ на певний строк (якщо це фізична особа-підприємець).

Проте, правові норми з питань банкрутства повинні бути доповнені механізмами контролю та стимулювання добросовісної поведінки. Таким чином, для забезпечення справедливого та ефективного процесу банкрутства фізичних осіб необхідно поєднати правовий та моральний підхід. Такий комплексний підхід підвищує довіру до системи банкрутства та сприяє стабільності фінансового ринку.

ЛІТЕРАТУРА:

4. Кодекс України з процедур банкрутства. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text>

5. Щодо змісту принципу добросовісності у справах про неплатоспроможність фізичних осіб. Володимир ПОГРЕБНЯК, доктор юридичних наук, суддя судової палати для розгляду справ про банкрутство КГС ВС Круглий стіл, 25.10.2024, м. Львів\ПРЕЗЕНТАЦІЯ

6. Коментує Лихопьок Денис Павлович/<https://opendatabot.ua/analytics/people-bankrupts-2024>

*Колесниченко Анна Андріївна,
студентка 1-го курсу магістратури факультету цивільної та
господарської юстиції Національного університету
«Одеська юридична академія»*

Науковий керівник: к.ю.н., доцентка Токарева В. О.

СПАДКУВАННЯ МАЙНА ІНОЗЕМНИМИ ГРОМАДЯНАМИ В УКРАЇНІ

У сучасному світі питання спадкових відносин є актуальними для більшості людей, незалежно від їхнього постійного місця проживання. При цьому, успадкування часто пов'язане з численними нюансами. Процедура може ускладнитися, якщо спадкодавець останні роки свого життя проживав за межами України або якщо спадкоємець є нерезидентом. З початком воєнного стану в Україні відбулося чимало змін у регулюванні спадкових питань, і спадкове право – не виняток. [1]